

Jens Hald, Pilevænget 7, 3500 Værløse - Tlf.: 44440918 - E-mail: jh.hald@gmail.com
Poul Bukbjerg, Lindevej 17, 3500 Værløse - Tlf.: 44443335 - E-mail: poul.bukbjerg@gmail.com
Steen F. Clausen, Ravnehusparken 31, 3500 Værløse - Tlf.: 44443802 - E-mail: steenclausen@hotmail.com
Ulrick Moos (red.), Dalsø Park 142, 3500 Værløse - Tlf.: 44482946 - E-mail: u.moos@pc.dk

20. april 2010

Kommunalreformens 'stinker' – Furesøaftalen

Regeringen ynder at betegne sin politik som "*fast og fair*". Man må da også medgive, at tvangssammenlægningen mellem Værløse og Farum Kommuner levede fuldt op til mantraets første del, derimod på tre afgørende punkter ikke til fairness. Dels så regeringen bevidst bort fra, at Farum på sammenlægningstidspunktet stadig kørte med et kæmpedriftsunderskud. Dels var kompensationspakken blålys - uden nye penge på bordet; man fodrede så at sige hunden med dens egen hale. Og endelig var der tale om en omlægning af Farums gæld på almindelige markedsvilkår, dvs. uden nogen form for statsligt bidrag. Besparselsen var tvivlsom og samtidig risikobehæftet. Hvor var kompositionselementet?

Disse misgreb uddybes i dette notat, der er ment som en appel om fairness under den igangværende genforhandling af Furesøaftalens kompensationspakke¹. Notatet er udarbejdet af Furesøs tværpolitiske 'Kaffeklub', der tidligere har udgivet en analyse af Furesøaftalens bristede forudsætninger².

1. Gæld, gæld, gæld...

Med kniven på struben godkendte Farum og Værløse kommuner i 2005 den såkaldte Furesøaftale, hvormed daværende Indenrigsminister Lars Løkke Rasmussen beseglede tvangssammenlægningen af de to kommuner. Brixtoftes regime i årene forud, kombineret med tilsynsmyndighedernes manglende indgreb - trods læserbreve og henvendelser fra såvel borgere som byrådsmedlemmer - havde bragt Farum i en ud fra alle sammenligninger ekstrem situation med en gæld på næsten 3 milliarder kr., svarende til *153.000 kr. pr. indbygger eller 600.000 kr. for en normalfamilie*. Uhyrligheden er visualiseret i det vedhæftede bilag, der for perspektiveringens skyld har indføjet Islands langt mindre Icesavegæld på 95.000 kr. pr indbygger.

Diverse 'Genopretningsplaner' for Farum med kunstigt åndedræt fra Indenrigsministeriets side var slået fejl i årene efter Brixtoftes afgang, og regeringen benyttede herefter kommunalreformen som en kærkommen lejlighed til at tørre miseren af på nabokommunen, sagesløse Værløse, der i årevis med undren havde været nærmeste tilskuer til pyramidespillet nord for Fiskebækken. Tvangssammenlægningen eksekveredes mod tilsagn i Furesøaftalen bl.a. om at holde borgerne i Værløse *skadesløse*, så *serviceniveauet kunne bevares*. Til den ende udformedes en kompensationspakke, som for tiden er under genforhandling og derfor genstand for politisk opmærksomhed.

2. Furesøaftalen – en trepattet ko

Furesøaftalens kompensation til Værløse tilsigtede ifølge aftalens ordlyd at *udligne formueforskellen* mellem de to tidligere kommuner, en forskel der i hast og med store armbevægelser blev ansat til 2 mia. kr.³ Der blev herefter skruet en kompensationspakke sammen på 1,9 mia. kr. – For den ukritiske iagttager tilsyneladende OK (idet der her ses stort på mankoen på de 100 mio. kr.). Pakken havde tre hovedelementer:

¹ Furesøaftalen kan læses på Furesø-gruppens hjemmeside <http://www.furesø-gruppen.dk/aftalen/Furesøaftalen.pdf>

² Notatet "*Løkke skylder Furesø 1,4 mia. kr.*", 29. oktober 2009, er sendt til bl.a. Indenrigsministeriet og Folketingets Kommunaludvalg og ligger på Furesø Kommunes hjemmeside: <http://www.furesøe.dk/topmenu/Oekonomi/Furesøaftalen/~media/Hjemmeside/Oekonomi/Sammenlaegningsaftaler/Kaffeklubben/Analysenotat29.Oktober2009.ashx>

³ Senere, mere grundige beregninger tyder på, at formueforskellen var markant højere

- Højere skat i Farumdelen af kommunen i perioden 2007-2013 ("differentieret skat")
- Et statsligt særtilskud på 50 mio. kr. i perioden 2007-2021
- En forventet gevinst på 400 mio. kr. ved en omlægning af Farumgælden

Dette arrangement var imidlertid på tre punkter ormstukket fra fødslen:

- Fairness ved en formueudligningsmodel forudsætter, at begge kommuner - bortset fra formueforskellen - fra starten er *driftsmæssigt* ligeværdige. Farum gik imidlertid storblødende ind i ægteskabet med et årligt underskud på den regulære drift⁴ på over 100 mio. kr., set som gennemsnit af de tre seneste regnskabsår inden sammenlægningen (2004-2006). Reelt udgjorde den årlige underbalance dog hen ved 200 mio. kr., fordi Farum ved siden af driften hvert år skulle afdrage på milliardgælden.⁵ Underdækningen ved sammenlægningen var en realitet til trods for en kraftig skatteforhøjelse i Farum i 2003 som led i Indenrigsministeriets såkaldte Genopretningsplan. Skatteforhøjelsen rakte således langt fra til at skabe balance. – Og for at gøre ondt værre: Den differentierede skat (der i øvrigt er en giftpille for samarbejdet internt i kommunen) ophører ifølge aftalen i 2014. Herefter mangler der yderligere 100 mio. kr. på indtægtssiden, og den reelle underfinansiering af Farumdelen udgør derfor fra dette tidspunkt hen ved 300 mio. kr. om året. Man kan med galgenhumor sammenholde denne udvikling med Furesøaftalens udtrykkelige tilsagn om skadesløsholdelse af Værløseborgerne... *'også efter perioden med differentieret skattebetaling og efter den 15-årige periode, hvor det særlige tilskud er fastlagt...'* (!)
- Skatteforhøjelsen i Farum fra 2003, der som netop påvist kun nødtørftigt tjente til at stoppe de værste huller i en blødende økonomi, videreføres uændret efter sammenlægningen, men nu under navn af differentieret skat og med det formål at tjene som kompensation til Værløsedelen af den nye kommune til udligning af formueforskellen. Samme ophøjelse til "kompensation" blev nødhjælpen til del, idet det statslige særtilskud til Farum før sammenlægningen videreføres i en årrække efter 2007. Behovet for disse driftsforbedringer i Farumdelen ophørte imidlertid ikke i og med sammenlægningen, og det er derfor en gåde, hvordan de samme penge kan omdøbes til kompensation til udligning af formueforskellen. Dette har intet med formueudligning at gøre; en sådan ville nemlig kræve *nye penge* på bordet, dvs. penge ud over bidraget til at mindske de årlige underskud i driften af Farum. Man fodrede således hunden med sin egen hale.
- Det er også ren hokus pokus, når Indenrigsministeriet krediteres for i kompensationspakken at fremtrylle en besparelse på 400 mio. kr. gennem omlægning af Farums milliardlån. Her var jo blot tale om en låneomlægning på almindelige markedsvilkår, som kommunen uden Indenrigsministeriets mellemkomst kunne have iværksat, hvis og når den fandt det hensigtsmæssigt. Hvor var kompensationselementet? Låneomlægningen havde kun fortjent en plads i kompensationspakken, hvis omlægningen havde indeholdt en statsligt garanteret rente, der lå under markedsrenten, dvs. en egentlig gældssanering. Indenrigsministeriet fejlvurderede i øvrigt groft låneomlægningens besparelspotentiale. Da omlægningen efterfølgende skulle effektueres, nedsattes til forberedelse heraf en arbejdsgruppe mellem ministeriet og kommunen med rådgivning fra Merrill Lynch og Danske Bank. Arbejdsgruppen gennemgår i sin rapport alle tænkelige varianter af låneomlægning og konkluderer umisforståeligt: *"Arbejdsgruppen vurderer sluttelig, at det med en acceptabel risiko er begrænset, hvilke besparelser der på nuværende tidspunkt kan opnås ved alternative finansieringsformer og renteoptimering."* igen blålys!

⁴ Renset for ekstraordinære/ophørende indtægter fra statslige særtilskud (akut nødhjælp) på 30 mio. kr. samt jordsalg, 94 mio. kr. Økonomisk bæredygtighed måles på den ordinære drift og anlægsudgifter.

⁵ Afdrag på gæld er regnskabsteknisk ikke en del af driftsregnskabet, men reguleres direkte over balancen. Ikke desto mindre skal afdragene jo betales, og er der ikke et overskud hertil, kan det kun ske ved at trække på kassebeholdningen.

3. Perpektiverne i genforhandlingen – der mangler 2 mia. kr.

Furesø Kommune har siden sammenlægningen gennemført dokumenterbare rationaliseringer i et omfang, der væsentligt overstiger, hvad regeringen betingede sig ved indgåelsen af Furesøaftalen. Furesø har dermed gjort sin del af arbejdet. Samtidig er aftalens økonomiske forudsætninger bristet i væsentligt omfang, hvilket i de første år efter sammenlægningen har medført gennemsnitligt underskud for kommunen på ca. 100 mio. kr. - dette til trods for beskæring af kommunens serviceniveau samt skattestigning i 2008. Hvis regeringen vil undgå at misligholde Furesøaftalen, må den til lommerne!

Kommunen har i sit forhandlingsnotat af 11. februar 2010⁶ til Indenrigsministeren opgjort behovet for *yderligere økonomisk kompensation* til at ligge i størrelsesordenen 2 mia. kr. Uhyrligt? Åbenbart, men Farumgælden, som den nye Furesø Kommune fik i vuggegave, er også hævet over enhver sammenligning med andre danske kommuner, jf. notatets bilag.

Kommunens krav svarer til en forbedring af den nuværende kompensation med ca. 100 mio. kr. årligt frem til 2030. Udebliver disse yderligere midler, vil det få dramatiske konsekvenser for service- og skatteniveauet i kommunen. En påtvungen besparelse i normalbudgettet på 100 mio. kr. svarer til nedlæggelse af institutioner med ca. 320 medarbejdere. Man kan så i tankerne starte med at nedlægge en mellemstor kommuneskole, sprede de ca. 600 børn til de øvrige skoler (der klemmes blot en række pulte mere ind i hvert klasseværelse!) og fyre de 70 lærere og servicemedarbejdere fra den nedlagte skole. Det var så foreløbig en besparelse på 70 ud af de 320 medarbejdere; regn selv videre derfra med anvendelse af samme model på vuggestuer, børnehaver, plejehjem, sportsanlæg, kulturinstitutioner m.v.

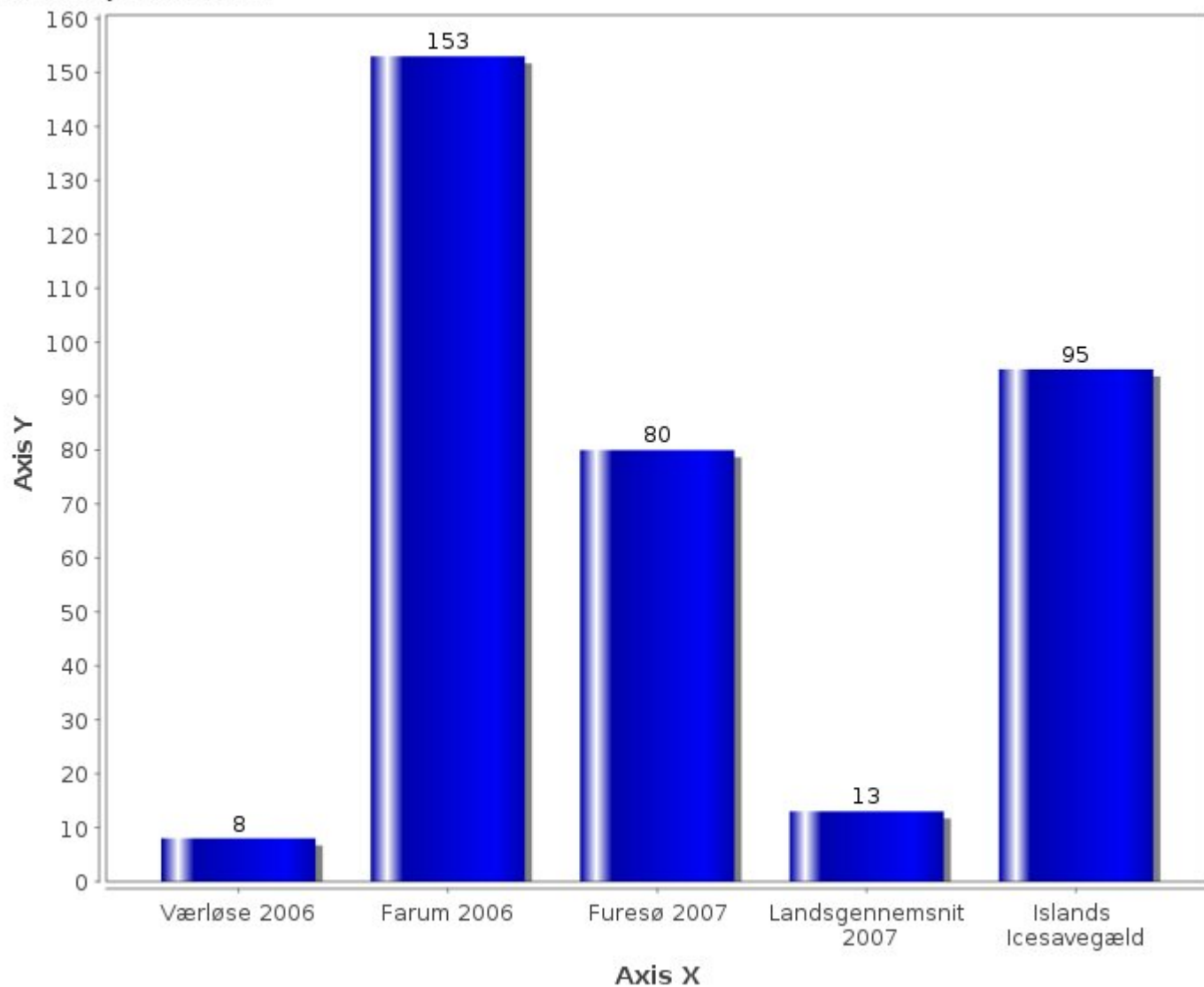
Inden det går så galt, kan kommunen dog blive nødsaget til at gøre gældende, at Furesøaftalen efter sin tilblivelse, både aftaleretligt og som lovforarbejde, er et for regeringen *juridisk bindende* dokument. Heraf følger, at aftalens tilsagn om en økonomi i balance, om skadesløsholdelse af Værløseborgerne, om fastholdelse af hidtidigt serviceniveau m.v., ikke blot er uforpligtende politiske hensigtstilkendegivelser, der kan modificeres under henvisning til ændrede prioriteringer og nye udgiftsbehov. Tilsagnene er derimod juridisk bindende og kan i givet fald forfølges retligt.

⁶ Forhandlingsnotatet kan læses på kommunens hjemmeside <http://www.furesoe.dk/topmenu/Oekonomi/Furesoeaftalen/~media/Hjemmeside/Oekonomi/Sammenlaegningsaftaler/Borgmesterbreve/Forhandlingsnotat%2012022010%20pdf.ashx>

Bilag

Gæld pr. indbygger, tusinde kr.

Generated by ChartGizmo.com

Kilde: De kommunale nøgletal (<http://www.noegletal.dk/>)

